

Ο ΦΙΛΟΣ

ΤΗΣ

ΝΕΟΛΑΙΑΣ,

ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ ΜΗΝΙΑΙΟΝ.

ΤΟΜΟΣ Δ΄.

Τεύχος Η'. Ζάκυνθος 1860. Οκτώβριος.

ΣΤΟΧΑΣΜΟΙ ΑΥΤΟΣΧΕΔΙΟΙ

περί τῆς Ἑλληνικῆς παιδείας καὶ γλώσσης.

(Συνέχεια).

Ἄν δὲν ἦναι ἱκανὰ τὰ προειρημένα περὶ τῆς Γενικῆς πτώσεως, νὰ δεῖξωσιν ἐν ταύτῳ καὶ τὴν ἐπιρροηματικὴν κατάχρησιν τῆς δοτικῆς, ὅποια ἦσαν τὸ Πῆ, Πάντη κ. τ. λ., εὐκόλον εἶναι νὰ φέρῃ τις ἄλλα παραδείγματα μυρία. Διὰ νὰ ἀρχίσω ἀπὸ τὰ πλέον φανερά καὶ ἐναντιόρρητα, τίς δὲν ἐξεύρει ὅτι τὸ Ἰδία, Κομιδῆ, Κύκλω, Σχολῆ κ. τ. λ. εἶναι καθαρὰ δοτικαὶ ἐλλειπτικαὶ προθέσεως ὄλαι, καὶ τινες ἐξ αὐτῶν προθέσεως καὶ οὐσιαστικοῦ ὀνόματος (1). Ἄλλὰ καὶ τὸ Ὁμά τοῦ Ἡσυχίου ἄλλο δὲν εἶναι παρὰ δοτικὴ Δωρικὴ τοῦ θηλυκοῦ ὀνόματος Ὁμή, ἐπειδὴ ἀπεδείχθη ὅτι τὸ συνώνυμον Ὁμοῦ εἶναι γενικὴ τοῦ ὄρσεικοῦ Ὁμός. Εἰς τὸν Ὀμηρον εὐρίσκεται ἀρσεικὸν οὐσιαστικὸν ὁ Ὁμαδος, ἤγουν ἡ Συνάθροισις, καὶ εἰς τοὺς μεταγενεστέρους τὸ θηλυκὸν ἡ Ὁμάς, τῆς Ὁμαδος, ὅθεν τὸ, Καθ' ὀμάδα, τῶν Βυζαντινῶν συγγραφέων, ἤγουν Ὁμοῦ, τὸ Ὁμάδιον, ἢ Ὁμάδι, τῶν κατοικῶν τῆς Κρήτης, ἐκ τοῦ ὁποίου ἐγεννήθη τὸ Μαζὶ τῶν λοιπῶν Γραικῶν, ὡς γίνεται φανερόν ἀπὸ τὸ ῥῆμα Ὁμαδεύω, τὸ ὅποῖον ἡ κοινὴ συνῆθεια ἔτρεψεν εἰς τὸ Μαζεύω (2).

Ἐὰν ἦναι ὄνομα τὸ Ὁμά, διὰ τί δὲν ἤθελαν εἶσθαι ταυτα καὶ τὸ Ἄ-

(1) Τοῦ Ἰδία τὸ ἐντελὲς εἶναι, ἐν ἰδίᾳ χώρᾳ.

(2) Ὁμαδεύειν, ἀρροῖζειν (Ἡσύχ.) Ὁμαδεύσειν, ἀντὶ τοῦ ἐσώρευσι (Σουῖδ). Ὅτι τὸ Μαζεῦσι εἶναι ἀπὸ τοῦ Ὁμαδεύω, δὲν εἶναι ἀμφιβολία. Οἱ Δωριεῖς ἀντὶ τοῦ Δωρκαῆς ἔλεγον Ζερκαῆς, ἔθεν Ἰμεινεν εἰς τὴν κοινὴν γλῶσσαν τὸ Ζερκάδι.

μα, τὸ Ἡρέμα, τὸ Ἡσυχῆ, τὸ Κρυφῆ, τὸ Λάθρη, τὸ Πέρα. κ. τ. λ. Τοῦ πρώτου ὁ ὀνομαστικός τύπος, Ἄμδος, μετέπεσεν εἰς τὴν σημασίαν τοῦ Ἡμέτερος. Τοῦ δευτέρου σώζεται τὸ Ἡρεμος, τοῦ ὁποίου τὸ θηλυκὸν ἔπρεπε νὰ ἦναι Ἡρέμη, καὶ Δωρικῶς Ἡρέμα, κατὰ τὸ Ἔρημος Ἐρήμη καὶ Ἐρήμα. Τοῦ τρίτου τὸ ἐπιθετικὸν Ἡσυχος εἶναι γνωστὸν καὶ εἰς τοὺς παλαιούς καὶ εἰς τοὺς νέους Ἕλληνας. Τοῦ Κρυφῆ τὸ ἐπιθετικὸν Κρυφός, Κρυφῆ, Κρυφόν, σώζεται εἰς τοὺς νέους. Τὸ Λάθρος ἐπιθετὸν εὐρίσκεται εἰς τὸν Ἡσύχιον, ἀπὸ τοῦ ὁποίου τὸ θηλυκὸν ἐγεννήθη ἡ ἐπιρρηματικὴ δοτικὴ Λάθρη. Τὸ οὐσιαστικὸν θηλυκὸν Πέρα εὐρίσκεται εἰς τὸν Δισχύλον. Ἡ ἄγνοια τῆς γενέσεως τῶν τοιούτων ἐπιρρημάτων εἶναι τὸ αἶτιον τῆς διαφόρου γραφῆς αὐτῶν, ἦγουν τοῦ νὰ γράφωνται ἄλλα μὲ τὸ ὑπογεγραμμένον ι, καὶ ἄλλα χωρὶς αὐτοῦ.

Τοῦτο τὸ οἰκεῖον τῆς δοτικῆς ι, εἰς ἄλλα πάλιν ἐπιρρήματα προσγράφεται. Τοιοῦτον εἶναι τὸ Οἶκοι, τοῦ ὁποίου ἡ πρώτη συλλαβὴ ὤξυτονήθη, ὄχι καθὼς ἐνόμισαν οἱ Γραμματικοὶ πρὸς διάκρισιν τοῦ πληθυντικοῦ ἀρσενικοῦ ὀνόματος Οἶκοι, ἀλλὰ διότι εἶναι ἡ ἀληθὴς δοτικὴ Οἶκω, τὸ ὁποῖον πρὶν τῆς εὐρέσεως τοῦ ω ἐγράφετο Οἶκοι (1), καθὼς τὸ Μούση, πρὶν τῆς εὐρέσεως τοῦ η, ἐγράφετο Μούσαι. Γίνεται πιθανὸν ἐκ τούτου, ὅτι ἂν ὄχι ὅλα, πολλὰ ἐπιρρήματα ἀπὸ τὰ λήγοντα εἰς αι εἶναι καὶ αὐτὰ λείψανα παλαιῶν δοτικῶν. Ἀρκεῖ νὰ ἐξετάσωμεν τὸ Χαμαί. Τοῦτο παρατηρήθη, καὶ ἀπὸ ἄλλους, ὅτι εἶναι δοτικὴ Χάμη ἢ Χαμη, καὶ ὅτι εἶχε, καὶ τύπον ἀρσενικὸν τὸ Χάμος, τὸ ὁποῖον ἐφυλάχθη εἰς τῶν Λατίνων τὸ Humus. Ἡ δοτικὴ τούτου τοῦ τύπου εἶναι ἀναμφιβόλως τὸ ἐπιρρηματικὸν τῆς κοινῆς γλώσσης Χάμου, τὸ ὁποῖον χυδαίως γράφεται Χάμο (2). Εἰς τοῦτον τοῦ Ἀριστοφάνους τὸν στίχον (Ἄχαρν. 869),

Τάνθια τῆς γλάχωνος ἀπέικξαν χαμαί,

πολλὰ ἀντίγραφα ἀντὶ τοῦ Χαμαί ἔχουσι Χαμούς· ἡ ἀληθινὴ γραφὴ φαίνεται νὰ ἦτο Χαμοῦ (3), τὸ ὁποῖον ἡ κοινὴ γλῶσσα παροξύνει, λέγουσα, Χάμου. Τὸ ἐντελές αὐτοῦ εἶναι Κατὰ χαμοῦ (ὡς τὸ Κατὰ

(1) Τοιαῦτα πρὸς τούτοις εἶναι ὅλα τὰ νομιζόμενα ἐπιρρήματα, παράγωγα ἀπὸ πόλειων ὀνόματα, ὡς Μεγαροῖ, Ἰσθμοῖ, Φαληροῖ κ. τ. λ. δὲν εἶναι παράγωγα, ἀλλὰ πρωτοτύπων ἀχρηστών δοτικὰ κατὰ τὴν παλαιὰν ὀρθογραφίαν, τῆς ὁποίας ἴχνη ἔμειναν εἰς τὴν δοτικὴν τῆς λεγομένης τετάρτης τῶν συνηρημένων, ὡς Ἀπτοῖ.

(2) Τοῦτο τὸ Χάμω, ἢ Χάμο, δὲν ἐφυλάχθη εἰς τὸ τρίγλωσσον Λεξικόν· εἰς τὸ ὁποῖον ὅμως εὐρίσκεται τὸ Χαμάμι.

(3) Πλὴν ἂν ἴσως ὑποθέσῃ τις (τὸ ὁποῖον εἶναι πιθανόν) ὅτι τὸ ὄνομα τοῦτο εἶχε καὶ τύπον οὐδέτερον, τὸ Χάμος τοῦ Χάμου, κατὰ τὴν ἀναλογίαν τοῦ, Ὁ, καὶ τὸ σκότος, Ὁ, καὶ τὸ Ἐρπῆς, Φ, καὶ τὸ ἔλος.

γῆς), ἦγουν, καθὼς πάλιν ἡ κοινὴ γλῶσσα λέγει, Κατάχαμα. Τοιοῦτον λείψανον ἀρχαίας ἐπιρρηματικῆς δοτικῆς φαίνεται νὰ ἦναι τὸ Μόνας (ἀντὶ τοῦ Μόνη), τὸ ὁποῖον βαρβάρως οἱ Λεξικογράφοι γράφουσι Μόνη.

Τῆς αἰτιατικῆς ἡ ἐπιρρηματικὴ κατάχρησις εἶναι πολλὰ φανερώτερα εἰς τὰς οὐδετέρας αἰτιατικὰς ἐνικάς τε καὶ πληθυντικὰς. Περὶ τοῦ Ὀλίγον, Βραχῦ, Πολῦ, Πλέον, Κρεῖσσον, Ἥσσον, Μικρόν, Μέγα, Μείον, Πρώτον, Πρότερον, Ἰστερον, Τελευταῖον, Πλησίον, Ἐναντίον, Οἶον, Ὄσον, κ. τ. λ. κάνει δὲν ἀμφιβάλλει ὅτι εἶναι τριγενῆ ἐπιθετὰ ἑλλειπτικά προθέσεως. Ἀλλὰ τοιαῦτα εἶναι καὶ τὰ πληθυντικὰ, Ὀλίγα, Πολλά, Πρῶτα, Ἰστερα, Ἐναντία, Οἶα, Ὄσα, καὶ μάστιγα τῶν ὑπερθετικῶν, Ἀλγεινότερα, Ἀκολαστότατα, Σοφρονέστατα, Τάχιστα, Πλεῖστα, Βράχιστα, συνεχῶς εὐρισκόμενα εἰς τοὺς παλαιούς, καὶ συνεχέστερα εἰς τὴν κοινὴν ἡμῶν γλῶσσαν· εἰς τὴν ὁποίαν λέγομεν καὶ Ἄγνωστα, Ἀργὰ, Ἀψά, Γρήγορα, Κακὰ, Καλὰ, Κοντὰ, Κρυφὰ, Σιμὰ, Τρελὰ, Φανερά, Φρόνιμὰ, Φρονιμώτατα, Φυσικὰ, κ. τ. λ. καὶ Πάντα (1), ἀντὶ τοῦ Πάντοτε, καὶ οὐσιαστικῶς, Ψεύματα, ἀντὶ τοῦ Ψεῦδος, ὡς εἰς ταύτην τὴν φράσιν «Τὸ λέγεις ψεύματα», ἀπαραλλάκτως ὡς μετεχειρίσθη τὸ ἐνικόν, Ψεῦδος, ὁ Ὀμηρος (Ἰλιάδ. 1, 115),

Ἢ γέρον, οὐ τι ψεῦδος ἐμάς ἄτας κατέλειξας.

Τοιαῦτα εἶναι τὸ Ἀκμήν (2) μὲ τὸ ὁποῖον συγγενεῖς τῆς κοινῆς γλώσσης τὸ, Ἀκόμη (3), τὸ Δίκην, τὸ Δωρεάν, τὸ Πέραν, τοῦ ὁποίου τὴν δοτικὴν συγκαταριθμήσαμεν μὲ τὰς ἐπιρρηματικὰς δοτικὰς, τὸ Προῖκα, τὸ Χάριν, ἑλλειπτικά προθέσεως τῆς Βίς, Κατὰ, Πρὸς, ἢ

(1) Τὸ ἐντελές εἶναι, Κατὰ πάντα, καὶ τὸ ἐντελέστερον, Κατὰ πάντα τὰ μέρη τοῦ χρόνου. Εἰς τὸ ἐπιγραφόμενον, Λούκιος ἢ ὄνος, σύγγραμμα τοῦ Λουκιανοῦ (§. 22) εὐρίσκεται δις τὸ Πάντα ἀντὶ τοῦ Πάντοτε· οὐδὲ ἐμφαγεῖν τι ἤθελεν οὐδὲ πιεῖν ἀλλὰ πάντα ἔκλαεν. Καὶ μετ' ὀλίγα, «Τὶ γὰρ ἡμῖν δοκεῖ τρέφειν τὸν ὄνον τοῦτον, πάντα καταπίπτοντα».

(2) Τὸ Ἀκμήν, ἀντὶ τοῦ ἔτι, ἀπὸ τοὺς παλαιούς τὸ μετεχειρίσθησαν ὁ Ἰσοκράτης (Πρὸς Δημόκ.) καὶ ὁ Ξενοφῶν (Κύρις ἀναθ. Βιβλ. Δ, σελ. 192). ἴσως καὶ ὁ Ἰπέριδης, εἰς δὲν λαμβάνεται ὁ Σουίδας (λεξ. Ἀκμή), καθὼς κακῶς ἐνόμισεν ὅτι τὸ μετεχειρίσθη καὶ ὁ Σοφοκλῆς. Εἰς τοὺς μεταγενεστέρους, καὶ μάστιγα εἰς τὸν Πολύβιον, εὐρίσκεται συνεχέστερον. Τὸ ἐντελές του εἶναι, Κατ' ἀκμήν, καὶ ἡ σημασία του ἔλαβε τὴν ἀρχὴν ἐκ τούτου, ὅτι ὅσα δὲν ἐπέρασαν, δὲν ἐπαρήκασαν, ἐπομένως εἶναι εἰς τὴν ἀκμήν αὐτῶν, τὸ ὁποῖον ἔδει νὰ εἴπῃ ὅτι «εἶναι ἔτι, ἢ γίνονται». Ὁ Φρόνιχος κατηγορεῖ τὸν Ξενοφῶντα ὅτι μετεχειρίσθη τὸ Ἀκμήν ἀντὶ τοῦ ἔτι, ἀλλ' ὁ Φρόνιχος ἤκουσε μετὰ τὸν Ξενοφῶντα ἐξακόσια σχεδὸν ἔτη· εἰς τόσον χρόνον διάστημα ἦτον ἱκανὸς αὐτὸς νὰ κρίνῃ δοκιμώτατον συγγραφέα, ὁποῖος ἐχρημάτισεν ὁ Ξενοφῶν;

(3) Τὸ Ἀκόμη, ἢ Ἀκώμη, τῆς κοινῆς γλώσσης εἶναι λείψανον παλαιῶ ὀνόματος θηλυκοῦ, τοῦ Ἀκώμη, τὸ ὁποῖον ἂν καὶ δὲν σώζεται πλέον εἰς τοὺς συγγραφεῖς, ἔπρεπεν ὅμως νὰ ἦναι καὶ συγγενὲς καὶ συνώνυμον τοῦ Ἀκμή, ἦγουν νὰ σημαίνῃ, ὡς ἐκεῖνο, Ὀξύτητα. Ἡ παραγωγὴ του εἶναι ἀπὸ τὸ Ἀκώω, ἦγουν Ὀξύω, ὅθεν τὸ Ἀκονάω, καὶ τῶν Ἀκτίων τὸ Ἀκτιοῦ, καθὼς ἀπὸ τὸ Βρώω εἶναι τὸ Βρώμη, καὶ ἀπὸ τὸ Γνώω τὸ Γνώμη.

αιά (1), τὸ Μακράν, ἑλλειπτικὸν προθέσεως, καὶ ὀνόματος τοῦ Ὁδῶν, ἢ Διάστασιν, καὶ ἄλλα τοιαῦτα.

Ἄλλ' ἴσως ὁμοίαν γένεσιν ἔχουσι καὶ ἄλλα πολλὰ τῶν εἰς αὐτὴν ἐπιρρήματων, ἧγον εἶναι παλαιῶν θηλυκῶν ὀνομάτων ἀχρήστων, ἢ ὀλιγοχρήστων, αἰτιατικά, ὅποια εἶναι τὸ Λίαν, τὸ Ἄγαν κ. τ. λ. Τοῦλάχιστον τὸ τελευταῖον τοῦτο ἄλλο δὲν πιστεύω ὅτι εἶναι, παρὰ τὴν ἄσφαιρικὴν αἰτιατικὴν τοῦ Ἄγαν ὀνόματος, τὸ ὁποῖον εἶναι συνώνυμον τοῦ Θουμασμός, Ἐκπληξίς. Εἶναι λοιπὸν τοῦ Ἄγαν τὸ ἐντελές, Κατ' Ἄγαν, ἢ Εἰς Ἄγαν, ὡς φαίνεται καὶ ἀπὸ τὰς συνωνύμους ταύτας φράσεις, τὴν ἀπλουστέραν, «Ἄγαν ἦσθη» καὶ τὴν κομψοτέραν, «Θουμαστὸν ὅσον ἦσθη» καὶ ἀπὸ τὴν συγγένειαν τῶν ῥημάτων Ἄγαν καὶ Θουμάζω (Ὀδυσσ. Π, 203),

οὔτε τι ΘΑΥΜΑΖΕΙΝ περιώσιον, οὔτ' ΑΓΛΑΞΘΑΙ.

Τὸ αὐτὸ δύναται τις νὰ εἰκάσῃ καὶ περὶ ἄλλων πολλῶν εἰς τὴν ληγόντων ἐπιρρήματων. Ἐάν δὲν ὑποθέσῃς ὅτι τὸ Ἄδην (τὸ σημαῖνον τὸ Κατακόρυφον) εἶναι αἰτιατικὴ θηλυκοῦ ὀνόματος, ἑλλειπτικὴ προθέσεως, δὲν ἐξεύρω πῶς ἄλλως εἶναι δυνατόν νὰ ἐξηγηθῇ τοῦ Ὀμήρου τὸ (Ἰλιάδ. Τ, 423),

Οὐ λήξω πρὶν Τρῶας Ἄδην ἐλάσαι πολέμοιο.

Τὸ νόημα εἶναι, «Δὲν θέλω παύσει ἕως νὰ φέρω τοὺς Τρωαδίτας εἰς κόρον τοῦ πολέμου» ἧγον, ἕως νὰ τοὺς χορτάσω καὶ νὰ τοὺς κάμω νὰ βαρυνθῶσι τὸν πόλεμον. Οὕτω τὸ ἐξήγησαν καὶ τινες ἀπὸ τοὺς παλαιούς Γραμματικούς· ἀλλ' εἶθε νὰ μᾶς ἐδίδασκον ἐν ταυτῶν ὅτι εἶναι θηλυκὸν ὄνομα τὸ Ἄδην, καὶ ὅχι νὰ τὸ διακρίνωσιν ἀπὸ τὸ Ἄδος λέγοντες τοῦτο ὄνομα, ἐκεῖνο, ἐπιρρήμα. Ἡ Ἄδη καὶ τὸ Ἄδος σημαίνουν καὶ τὰ δύο Κόρον, Πλησμονήν, καὶ δὲν διαφέρουσιν ἐν ἀπὸ τᾶλλο τί ποτε πλέον ἀφ' ὅ,τι διαφέρουσιν ἢ Βλάβη καὶ τὸ Βλάβος, ἢ Μάθη καὶ τὸ Μάθος, ἢ Νάπη καὶ τὸ Νάπος, ἢ Πάθη καὶ τὸ Πάθος, καὶ ἄλλα, τῶν ὁποίων ὁ κατάλογος ἤθελεν εἶσθαι πολλὰ μακρὸς ἐνταῦθα. Τὸ Μάτην ὅτι εἶναι αἰτιατικὴ θηλυκοῦ τοῦ Μάτην, καὶ ἂν δὲν τὸ μετεχειρίζετο ὁ Αἰσχύλος (Χοηφ. 915), γίνεται πιθανὸν ἀπὸ τὸ συγγενὲς Ματία, ἀπὸ τὸ ὁποῖον τόσον μόνον διαφέρει, ὅσον τὸ Αἶθηρ ἀπὸ τὸ Αἰθρία, καὶ τὸ Κάκη ἀπὸ τὸ Κακία, πρὸς τούτοις ἀπὸ τὸ παράγωγον Μάταιος, τὸ ὁποῖον ἀκολουθεῖ

(1) Ὁ Σοφοκλῆς (Ἀντιγ. 30) εἶπεν ἐντελῶς μὲ τὴν προθεσιν, «πρὸς χάριν βορᾶς, ἀντὶ τῆς ἐπιρρηματικῆς κοινοτέρας συντάξεως «Χάριν βορᾶς», ἡμεῖς μετεχειρίζομεθα τὴν Διᾶ, εἰς αὐτὸ ἰκαμά διὰ χάριν σου».

τὴν αὐτὴν ἀναλογίαν τοῦ Ἄκμη Ἄκμαϊος, Δίκη Δίκαιος, καὶ Ἄδη Ἄδαιος, καὶ τέλος ἀπὸ τὴν χρῆσιν, εἰς τὴν ὁποίαν πολλάκις εὐρίσκειται συντεταγμένον ἐντελῶς μὲ τὴν ἰδίαν αὐτοῦ προθεσιν, εἰς μᾶτην. (Ἀκολουθεῖ).

ΑΡΜΟΝΙΑ ΤΟΥ ΠΑΝΤΟΣ.

(Μετάφρασις).

ὑπὸ Διονυσίου π. Ἰωάννου Πετρισοπούλου.

(Συνέχεια).

Τούτου δὲ ὄντος, ἀλλέως ἤθελον εἶσθαι διατεθειμένοι οἱ πλανῆται, αἱ σελῆναι, οἱ κομήται, οἱ περὶ τὸν ἥλιον, ὡς πρὸς τὰς ἐκυτῶν ἀποστάσεις τε καὶ κινήσεις· καθότι ἅπανα ἢ μηχανὴ τοῦ ἡλιακοῦ συστήματος εἶναι συνηρημολογημένη εἰς τὴν ἐντελῆ σχέσιν τῶν σφαιρῶν μεταξύ αὐτῶν, κατὰ διάστασιν, ὄγκον καὶ ταχύτητα κινήσεων τῶν σφαιρῶν.

Ἄλλως πως ἐσχηματισμένον τὸ ἡλιακὸν σύστημα, ἵνα ἤθελον δύνασθαι νὰ συνάπτωνται ἐντελῶς μετ' αὐτοῦ τὰ συστήματα τῶν ἄλλων ἡλίων τοῦ ἡμετέρου συμπλέγματος, ἤθελεν εἶσθαι ἀνάγκη νὰ ἔχωσι καὶ αὐτὰ τρόπον τινὰ ὑπάρξεως πολὺ διάφορον τοῦ παρόντος.—Ὅπερ οὐ δύναται τις εἰπεῖν ἐάν ἤθελεν ἐπενεργήσῃν ὥστε νὰ παράξῃ τάξιν καὶ νόμους ἄλλοιους τῶν ἐν ἐνεργείᾳ εἰς ὄλον ἡμῶν τῶν ἡλίων τὸ σύμπλεγμα· ἐπειδὴ μάλιστα ὁ διοργανισμὸς τοῦ ἰδίου τοιοῦτος ἤθελεν εἶσθαι, ὥστε, ἔχων ἐπιρροὴν ἐπὶ τοῦ ἐξωτερικοῦ, ἤθελε μεταβάλλει τὰς σχέσεις τῶν συναθροίσεων τῶν ἡλίων μεταξύ αὐτῶν, ἀπὸ τῶν ἐγγυτάτων μέχρι τῶν ἀπωτάτων ἐν τῷ ἀχανεῖ διαστήματι.

Τόσον ἀληθές ἐστίν ὅτι ἢ τοῦ λιθαρίου ὑπαρξίς ἐξαρτάται ἀπὸ τῆς τοῦ ὄλου Σύμπαντος.

Συλλογιστέον δὲ ὅτι, εἰς χοῦν μεταβληθὲν, εἶλε μεταβῆν εἰς τὴν οὐσίαν φυτοῦ τινος, ἀπὸ τούτου εἰς τὴν ὕλην ζώου τινὸς κτλ.κτλ.—καὶ ὅτι αἱ μεταβάσεις αὐταὶ ἤθελον εἶσθαι διάφοροι, ἐάν ἢ σχέσις τοῦ μικροῦ ἐκείνου λίθου μετὰ τοῦ στρώματος, ἀφ' οὗ ἀπεσπάσθη, μετὰ τοῦ παρασύραντος αὐτὸ πρὸς τὰ κάτω βεύματος κτλ., ἤθελεν εἶσθαι ἄλλοια τῆς οὐσίας ἐν τῇ ἐνεσώσῃ φύσει τῆς σφαίρας ἡμῶν . . . . .

Τὸ πᾶν ἐστίν ἐν τῇ Δημιουργίᾳ συνδεδεμένον καὶ συνηρημολογημένον συστηματικῶς ὡς οἱ κρίκοι μακρᾶς ἀλίσσου, ὡς τὰ ἔμματα ἐκτεταμένου ἀμφιβλήστρου!

Τὸ ἐλάχιστον ἔντομον, τὸ μικρότατον φυτὸν εἰσι κρίκοι τῆς ἀ-
λύσεως ἢ ἀψίδος τοῦ δικτύου, τόσῳ ἀναγκαῖα καὶ οὐσιώδη εἰς τὴν
τοῦ συστήματος ὑπαρξίν, ὅσῳ τὰ τοῦ δρυμῶνος πελώρια δένδρα ἢ
τὸ τοῦ Ὠκεανοῦ τέρας, τὸ κῆτος.

Ἀπὸ τοῦ ἀπλουστέρου σκώληκος μέχρι τῶν ἐντελεστέρων ζώων,
ὀδηγούμεθα διὰ τόσον βαθμιαίας τε καὶ κανονικῆς αὐξούσης ἐντελείας,
ὥστε διατρέχοντες τὴν ἄλυσιν ταύτην, εὐρίσκομεν τὸ ἐν μετὰ τὸ
ἄλλο ἀπαξάπαντα τὰ στοιχεῖα τῆς διοργανώσεως, ἅτινα μετέπειτα
θεωροῦμεν συνηνωμένα ἐν τῷ ἀνθρώπῳ, τῷ ὄντι ὡς τὸ σύνολον τῶν
ἰδίᾳ αὐξουσῶν ἐντελειῶν τοῦ ὄργανισμοῦ εἰς τὴν τῶν ζώων μακρὰν ἄλυσιν.

Αὐτὸ τοῦτο λεκτέον καὶ περὶ τῶν φυτῶν.—Καὶ τόσον εἶναι συ-
νημμένη ἢ παρατηρουμένη σχέσις μεταξὺ τῶν διωργανωμένων ὄντων,
ὥστε τὰ ἐντελέστερα φαίνονται ἀριδῆλως ὅτι εἰσὶν ἢ βαθμιαία συ-
νέπεια τῶν ἀτελεστέρων. Ἐξ οὗ συνάγεται ὡς πόρισμα, ὅτι ἐὰν ἐν
τινὶ ὁποιαδήποτε τῆς τάξεως σιγμῇ ἤθελε λείψει φυτὸν ἢ ζῶον τι,
(ἐπὶ ὑποθέσει ὅτι ἦτο καὶ ἐκ τῶν ἐλάχιστων καὶ ἀπλουστάτων), δὲν
ἤθελεν εἶσθαι δυνατόν νὰ ὑπάρξῃσι κατὰ τὴν σιγμὴν ἐκεῖνην τ' ἀ-
νώτερα ζῶα ἢ φυτὰ. Ὅθεν εἰς ἄκρον ἡλίθιοί εἰσιν οἱ νομίζοντες ἀ-
νωφελῆ ὄντα τινὰ, παραγωγὰς τινὰς ἐν τῇ Δημιουργίᾳ. Ἄνευ τοῦ
σκώληκος δὲν ἠδύνατο νὰ ὑπάρξῃ βεβαίως μήτε ὁ ἐλέφας, μήτε ὁ
βόας, μήτε ὁ ἀστὸς, μήτε ὁ λέων. . . . . Καὶ ἡ ὑπαρξὶς τῆς φυλ-
λώδους δρυὸς καὶ τοῦ κέδρου τοῦ Λιβάνου, ὑποτίθησι τὴν τοῦ ἀπλου-
στάτου τε καὶ ἐλαχίστου μύκητος, ἢ τῶν ἀδιοράτων μυδῆσεων τῶν
ἐπὶ τῶν ὑγρῶν σωμάτων φυομένων.

Δυνατὸν ἐστὶ λοιπὸν νὰ θεωρηθῶσι τὰ διάφορα ὄντα ὡς ἄλλα με-
ρικὰ συστήματα συνδεδεμένα μεθ' ἑνὸς μείζονος (συστήματος) διὰ
χιλίων διαφοροειδῶν ἀναφορῶν· αὐτὸ τὸ σύστημα εἶναι συνημμένον
ἀμοιβαίως μεθ' ἑτέρων μᾶλλον ἐκτεταμένων, καὶ αὐτὰ μετὰ τοῦ γε-
νικοῦ συστήματος. Τοιουτοτρόπως ὁ κύκλος τῶν σχέσεων καὶ τῆς
ἐντελείας ἀείποτε μεγαλειτέρως ἐπεκτείνεται· καὶ διὰ τοιαύτης θρυ-
μασίου προόδου ἀνυψοῦται ἀπὸ τῆς ἀσθενοῦς ἔλξεως τοῦ ἐντετριμ-
μένου ἠλέκτρου, τοῦ μόλις δυναμένου νὰ ἐλύσῃ τὰ τῆς ἐλαφροτέ-
ρας ὕλης ἄτομα, μέχρι τῆς ἔλξεως τῶν ἡλίων, τῶν κατεχόντων εἰς
τὰς ἑαυτῶν τροχιάς τοὺς πλανήτας, καὶ μέχρι τῆς ἐλκυστικῆς δυνά-
μεως τῶν κέντρων τῶν ἡλιακῶν συστημάτων, τῆς διακρατούσης εἰς
ὠρισμένα ὅρια, καὶ ὑπεικούσας εἰς ἀμετατρέπτους κινήσεις τὰς τε-
ρατώδεις ἐκεῖνας φωτεινὰς σφαίρας, ἐν τῇ χορείᾳ τῶν ὁποίων ὁ ἡ-
μέτερος ἥλιος εἶναι ἐκ τῶν μικροτέρων· ἀπὸ τῆς ἀπλουστάτης διορ-
γανώσεως τοῦ σκώληκος, τοῦ δυναμένου νὰ πληθυνθῇ διὰ θαλλῶν

δίκην φυτῶν, ἄχρι τῆς πολυπλόκου, θρυμασίου, καὶ σχεδὸν ἀδιη-
γήτου κατασκευῆς τοῦ ἀνθρώπου! . . . . .

Τὰ στοιχεῖα ἐνεργοῦσιν ἐναλλάξ τὰ μὲν ἐπὶ τῶν δέ, σταθερὰ εἰς
τοὺς ἐκ τῶν ἀμοιβαίων αὐτῶν ἀναφορῶν πηγάζοντας νόμους. Ἐὰν
ἐξετάσωμεν τὴν ἐκ τοῦ ἀέρος προερχομένην ὠφέλειαν, εἰμὲθα σχε-
δὸν ἠναγκασμένοι νὰ θεωρήσωμεν αὐτὸν ὡς τῆς ζωῆς ἡμῶν τὴν ἀρ-
χήν.—Αὐτὸ τοῦτο λέγομεν καὶ περὶ τοῦ ὕδατος.—Ἀλλὰ τοῦ πυρὸς
ἐξετασθέντος, ἅπαντες ὑποχρεούμεθα νὰ θεωρήσωμεν αὐτὸ μετὰ προ-
τιμῆσεως, ὡς κινητῆρα τῶν ἄλλων στοιχείων, ὡς ψυχὴν τῆς ὑπάρξεως.

Ἄλλ' ἅπαντα τὰ στοιχεῖα, ὁσαδήποτε τὸν ἀριθμὸν, οὐδεμίαν ἰσχύον
ἔχουσιν αὐτὰ καθ' ἑαυτὰ, μήτε παράγουσιν ὠφέλειάν τιναν. Τὸ ἐν
ἄνευ τοῦ ἄλλου εἶναι ἀνίσχυρον. Τὸ μὲν παρορμᾷ καὶ καθίστησιν ἐ-
νεργητικὰ τ' ἄλλα, τὸ δὲ ἅπαντα χαλιναγωγεῖ.—Ἀφαίρεσον ἢ πρόσ-
θε· τῇ μηχανῇ τεμάχιόν τι, τὸ πᾶν διαταράττεται, διαλύεται, καὶ
τὸ Σύμπαν βυθίζεται ἐκ νέου εἰς τὴν σύγχυσιν, ἵνα νέα τις τάξις
λάβῃ χώραν.—Τὸ πᾶν, λόγου χάριν, ἀπολιθοῦται καὶ σφραγίζεται δρᾶ-
σεως ἐν ἐλλείψει τοῦ πυρὸς· ἀλλ' αὐτὸ τοῦτο τὸ πῦρ ἔχει τυφλὴν
τινα ὁρμὴν μὴ ἀναχαιτιζόμενον ὑπὸ τοῦ ὕδατος. . . . .

Τὰ τε εἶδη καὶ ἄτομα πλανήτου τινὸς διάκεινται εἰς ἐντελῆ ἀρ-
μονίαν μετὰ τοῦ μεγέθους, σφαιρότητος καὶ φύσεως τοῦ ἰδίου. Ὅταν
ἢ γῆ, ἀφοῦ ἅπασα περιελίχθη ὑπὸ μεγίστου ὠκεανοῦ, ἀνεφάνη ὕγρα
τε καὶ πληώδης ὡς ὑπ' αὐτοῦ καλυφθεῖσα, καὶ ἐπληρώθη τελευτῶν
καὶ ἐκτεταμένων ἐλῶν, οἱ φρικτότεροι αὐτῆς κάτοικοι ὑπῆρξαν ὀ-
φεις τρομεροί, χελῶναι τεραστίου διαμετρήσεως, σαῦραι ἔχουσαι τὸ
μέγεθος κήτους! Καὶ ὅταν, ξηραίνοντο τοῦ ἐδάφους, ἰσχυρὰ βλά-
στησις τὰ ἔλη ὀλίγον κατ' ὀλίγον διεδέχθη, καὶ ὀλόκληροι ἡπειροὶ
ἢ ἐπεσκιάζθησαν ὑπὸ δρυμῶνων, ἢ ἐκαλύφθησαν ὑπὸ λειμῶνων ἐχόν-
των ἔκτασιν ὅσην ὀλόκληρος ἐπικράτεια, τὰ ἐπικρατήσαντα ζῶα ὑ-
πῆρξαν ποηφάγα διπλασίως μεγαλειτέρα τῶν νῦν ὑπαρχόντων ἐλε-
φάντων τε καὶ βινόκερων! . . .

Τὸ πᾶν λοιπὸν ἐν ῥυθμῷ καὶ ἀρμονίᾳ ἐν τῇ Δημιουργίᾳ! Ἄλλ'
ἡμεῖς ἐξητάσαμεν τὴν ὑψηλὴν ταύτην ἀλήθειαν γενικῶς μόνον. Πλη-
σιάζσωμεν περισσότερον τοῖς ἔργοις τῆς Δημιουργίας, καὶ ρίψωμεν ἐν
βλέμμα μετὰ προσοχῆς περὶ εἰδικότητος τὰ μάλιστα ἐνδιαφερούσας.

Ἔτις ὁ ἀρνούμενος τὴν ἀρμονίαν τῶν ὑπαρχουσῶν σχέσεων μεταξὺ
τῆς κατασκευῆς τοῦ ὀφθαλμοῦ καὶ τοῦ τρόπου, καθ' ὃν τὸ φῶς ἐ-
νεργεῖ, μεταξὺ τῆς διοργανώσεως τοῦ ὠτός, καὶ τῆς τοῦ ἀέρος φύ-
σεως, μεταξὺ τοῦ ὄργανου τῆς γούσεως καὶ τῶν ἀλάτων;—Παρα-
λείποντες τὴν διαπραγματεύσειν τῶν τελευταίων τούτων ἀρμονιῶν, ἀ-

παιτούτων πολλά τῶν τοιούτων ἀντικειμένων, θέλομεν εἰπεῖν ὀλίγα περὶ τοῦ ὀφθαλμοῦ καθ' ὅσον ἀφορᾷ τὸ περὶ τοῦ φωτός μέρος.

Ἀλήθεια φυσική ἐστὶ, κατὰ τὴν ἀκριβεστέραν τῆς λέξεως ἔνοιαν, ὅτι ἡ ὄρασις ἐνεργεῖται διὰ τῆς ελαστικῆς δυνάμεως τοῦ ὀφθαλμοῦ σχετικῶς πρὸς τὸ φῶς, οὗτινος τὰς ἀκτίνας ἐνεργεῖ ὥστε νὰ διαβαίνωσι, διευθύνουσα αὐτὰς ἐπὶ τοῦ ἀμφιβληστροειδοῦς χιτῶνος, καὶ ὅτι ἡ εἰδικὴ κατάστασις τῶν (τοῦ ὀφθαλμοῦ) φακῶν, καὶ αἱ διαφοροὶ ὕλαι, ἐξ ὧν συντίθενται, κωλύουσι τὴν διάχυσιν, ἣτις ἀνευ τούτου ἤθελε προκύψει ἐκ τῆς τοῦ φωτός ελάσεως.—ὅπερ ἀποτελεῖ ἀληθές τι ἄχρωμον ὄργανον τοῦ ὀφθαλμοῦ.

Τίς λοιπὸν ἤθελε τολμήσει νὰ εἴπῃ, ὅτι τὸ ὄργανον, ὅπερ ἐντελῶς ἐκτελεῖ, διὰ τοιαύτης θαυμασίου κατασκευῆς, τὰς ἀποδοθείσας τῷ ἐνεργείας, δὲν ἐσχηματίσθη ἐν πλήρει γνώσει τῶν τοῦ φωτός ιδιοτήτων;

Πρὸ τοῦ Νεύτωνος οἱ ἄνθρωποι ἤξευρον καλῶς νὰ βλέπωσι διὰ τοῦ ὀφθαλμοῦ, ἐνταυτῷ δ' ἐγίγνωσκον ὅτι τὸ ὄργανον τούτου εἶχε διοργανωθῆ κατὰ τοὺς τῆς ὀπτικῆς νόμους. Ἀλλὰ πάντῃ ἠγνόουν τὴν αἰτίαν τῆς εἰδικῆς αὐτοῦ κατασκευῆς, τούτου δ' ἔνεκεν εἶχον ἔλλειψιν σαφοῦς καὶ ἐντελοῦς ἰδέας τῶν τῆς ελάσεως νόμων.—Μόνον δταν αἱ ἀνακαλύψεις τοῦ Νεύτωνος ἐνήργησαν ὥστε νὰ γείνωσι γνωστοί, κατὰ τὸν σαφέστατον τρόπον, οἱ νόμοι οὗτοι, ἀνεγνωρίσθη ὅτι ἐχρημάτισαν βάσις τῆς τοῦ ὀφθαλμοῦ ὀργανώσεως. Καὶ ὅμως ἡ γνῶσις ἡμῶν ὡς πρὸς τὸ ἀντικείμενον τοῦτο ἦν εἰσέτι ἀτελής.—Ἐμελεν ἡ ἀνακαλυφθῆ καὶ ἄλλοις τῶν νόμοις τοῦ φωτός φύσεως ὑπὸ τοῦ «Dollond»· δηλαδὴ ἡ διάφορος διάδοσις τῶν ἀκτίνων αὐτοῦ, διαβαίνουσῶν διὰ τινων διαφανῶν οὐσιῶν. Κατ' αὐτὸν τὸν νόμον κατεσκευάσθη ὁ ῥηθεὶς φακὸς τοιούτους, ὥστε ἰσχυρῶς κωλύουσι τὴν ἀλλοίαν ελάσιν τοῦ φωτός. Ἀλλ' ἡ τοῦ ὀφθαλμοῦ κατασκευὴ διάκειται ἐν ἀκριβεῖ ἀναφορᾷ μετ' αὐτῶν τῶν θεωριῶν, καὶ λίαν γε ὑπερέχει τοῦ ἀχρώμου ὕλου τοῦ «Dollond»! . . . .

Τὸ τῆς ὄρασεως ἀξιοθαύμαστον ὄργανον, κατεσκευασμένον διὰ τοιαύτης θαυμασίου ἐπιτηδειότητος, ὥστε ὁ ἐπιδειξιώτερος μηχανικὸς δὲν δύνηται νὰ ἐπινοήσῃ οὐδεμίαν τελειοποίησιν εἰς αὐτὸ, ἐγείρει πλέον τὸν θαυμασμὸν ἡμῶν ὀρώντων μάλιχα ποικιλλόμενον τὸ ἵνα ἢ ἐν ἀρμονίᾳ μετὰ τῶν διαθέσεων καὶ χρειῶν τῶν δια-

σχῆμα, ὧν. Τὸ νυκτ. τερινὸν ζῶον κατέχει τὴν εὐκολίαν τοῦ τε διαστῆλιν καὶ ευστέλλειν τὴν τοῦ ὀφθαλμοῦ κόρην εἰς τὸν μέγιστον βαθμὸν ἐπι- τισυνάπτειν ἐν τῷ ὀφθαλμῷ ὅσον περισσότερον φῶς εἰ- σκοπῶ τοῦ ἐκ τῆς νυκτὸς, ἢ κωλύειν τὴν μαραυγίαν, ἣν τὸ λίαν δυνατὸν ἐν

ζῶον τῆς ἡμέρας φῶς ἠδύνατο νὰ τῷ προξενήσῃ.

Ὁ τοῦ ἀμφιβίου (ζῶου) ὀφθαλμὸς εἶναι τοιαύτης κατασκευῆς, ὡς τὰ κρυσταλλοειδῆ ὕγρα (τοῦ ὀφθαλμοῦ) ποικιλλονται ἐκ φύσεως κατὰ τὴν περίστασιν, καθ' ἣν ἔχουσι τὴν κεφαλὴν ἐν τῷ ὕδατι ἢ ἐκτὸς τοῦ ὕδατος, καὶ διδοῦσι τῷ τῆς ὄρασεως ὄργανῳ τοιούτου ζῶου ὀργανωσίν τινα ἐντελῶς ἀνταποκρινομένην τοῖς νόμοις, οὓς ἀκολουθεῖ τὸ φῶς ἐν τῷ διέρχεσθαι μόνον τὴν ἀτμοσφαιραν, ἢ ἐν τῷ εἰσδεῖν εἰς τὰ ὕδατα. Ὅθεν ὁ τοῦ ἀμφιβίου ὀφθαλμὸς νῦν μὲν ἔχει τὴν φύσιν (ὀφθαλμοῦ) ἰχθύος, νῦν δὲ οὐ διαφέρει ἐκείνου τῶν τετραπόδων.

Εἰς τὰ τῶν ὑποδεεστέρων γενῶν ζῶα, τὰ μὴ ἔχοντα τὸ βλέφαρον, ἢ ἄλλα μέσα παραπλήσια, δι' ὧν νὰ διαφυλάττωσιν ἐν καθαρότητι τὸν ὀφθαλμὸν, ὑπάρχει εἰδικὴ τις παρασκευὴ ἐπὶ τούτῳ προωρισμένη.

Εἰς τοὺς ἰχθύς, λ. χ. καθαριζομένων συνεχῶς τῶν ὀφθαλμῶν αὐτῶν ὑπὸ τοῦ στοιχείου ἐν ᾧ διακίτωνται, δὲν παρατηρεῖται μήτε βλέφαρον, μήτε ἄλλη τις ἐξωτερικὴ παρασκευὴ, ἀχρήστων ὄντων. Ἀλλ' ὁ πρᾶξων τε καὶ κερατοειδῆς ὀφθαλμὸς ἐντόμων τινῶν ἐν τῷ βορβόρῳ διαιωμένον ταχέως ἤθελε τυφλωθῆν, ἐλλειπούσης εἰδικῆς τινος προφυλάξεως. Ἐπὶ τοῦ ὀφθαλμοῦ τῶν ζῶων τούτων ὑπάρχει εἰδὸς τι ἐλαχίστου θυλακίου, πρὸς τὸ ὅποιον ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν ὁ ὀφθαλμὸς ὑψοῦται ἵνα καθαρισθῆ—Τὸ σχῆμα τοῦ ὀφθαλμοῦ τούτου, ὁ ἐνιαῖος τρόπος τῶν ἐνεργειῶν του, πρὸς δὲ ἡ τοῦ ὀργανισμοῦ αὐτοῦ τραχύτης, καθιστᾷσι πάντῃ ἀνωφελῆ τὸν μηχανισμὸν τῶν δακρυῶδων ἀδένων καὶ τῶν βλεφάρων. Ὅποια θαυμασιώτερα ἀρμονία μεταξὺ τῆς κατασκευῆς ἐνὸς ὄργανου, καὶ τῶν ἐξῆς ἐνὸς ζῶου! . . .

Ἀμοιβαία συγγένεια συνδέει ἅπαντα τὰ τῆς γῆνου φύσεως ὄντα. Τὰ διοργανώσεως ἐλλείποντα, ὡς λίθοι, μέταλλα, γαῖαι κτλ., ἐπονται τοῖς διοργανωμένοις ὡς αὐτῶν κέντρῳ. Τὰ δὲ διοργανωμένα διατηροῦνται τὰ μὲν διὰ τῶν δέ· τὰ μὲν φυτὰ διὰ τῶν φυτῶν· τὰ δὲ ζῶα διὰ τῶν ζῶων· ἀκολουθῶς τὰ φυτὰ καὶ τὰ ζῶα ἐνοῦνται, συνδέονται μεταξὺ αὐτῶν μυριοτρόπως ὅπως ἐκπληρώσωσι πολλὰς ἀμοιβαίας χρεῖας.

Παρατηρήσατε τὸν κισσὸν ἐκείνον τὸν περιερίσσοντα τὴν γιγαντώδη ἐκείνην δρυῖν, καὶ καλύπτοντα διὰ θαλερῶν καὶ λαμπρῶν φύλων τὸν τραχὺν φλοιὸν τοῦ πολυετοῦς γελέχους. Αὐτὸς διατρεῖται δι' αὐτῆς· καὶ ἡ ζωὴ αὐτοῦ ἐξαρτάται ἀπὸ τῆς τοῦ εὐεργέτου του.

Ἀναλογίσασθε τὴν κάμπην ἐκείνην τὴν τριχῶν πλήθουσαν. Τὰ πτηνὰ δὲν τολμῶσι νὰ τὴν ἐγγίωσι. Καὶ ὅμως προῶριζαι νὰ παρέχῃ

αυτοί, τροφή. Πῶς είναι δυνατόν νὰ συμβῆ τὸ τοιοῦτον; Μιὰ τις νύττει ἐδῶ καὶ ἐκεῖ τὴν κάμπην καὶ κατατίθῃσι τὰ ὡὰ ἐν πάσῃ νύξει τοῦ σώματος αὐτῆς (τῆς κάμπης). Μικροὶ σκόληκες γεννῶνται ἐξ ἐκείνων τῶν ὡῶν. Ζῶσι καὶ αὐξάνουσι διὰ τῆς εἰσεῖτι ζωσῆς κάμπης, ἀκολούθως δὲ μεταμορφοῦνται εἰς μυίας, τῶν ὁποίων δὲν ἦσαν εἰμῆ ἀπλᾶ φάσματα. Αὗται δὲ (αἱ μυῖαι) χρησιμεύουσι πρὸς τροφήν τῶν πτηνῶν.

Ἰπάρχουσιν αἰώνιαι μάχαι μεταξὺ τῶν ζῶων. Ἄλλ' ἡ ἰσορροπία συνηρμολογήθη διὰ τῆλικαύτης σοφίας, ὥστε ἡ τῶν μὲν καταστροφή εἶναι ἀναγκαῖα πρὸς διατήρησιν τῶν δέ. Ἡ γονιμότης τῶν εἰδῶν διάκειται εἰς ἀναλογίαν συμφωνοῦσαν τοῖς κινδύνοις, εἰς οὓς τὰ ἄτομα ὑπόκεινται. Ὁ ἄνθρωπος, τείνει παντὸς εἶδους ἐνέδρας εἰς τὰ γρουθία, καὶ πολυεῖδη ἀρπακτικὰ πιπνὰ εὐρίσκουσι τροφήν ἀπὸ τοῦ κρέατος τῶν πτηνῶν τούτων. Ἄλλὰ τοιαύτη ἐστὶν ἡ γονιμότης αὐτῶν, ὥστε δὲν ὑπάρχει δάσος, φραγμὸς, λειμῶν, ὄχθη ἥτις νὰ μὴ βρῆ καὶ ἐμφυχοῦται ὑπὸ τῶν μελωδικῶν αὐτῶν κελαδημάτων, ἢ ὑπὸ τῆς στίλψεως τῶν τερπνοτάτων χρωμάτων τῶν πτερῶν αὐτῶν. Τὸ αὐτὸ συμβαίνει καὶ εἰς πολλοὺς ἰχθύς. Ἄς λάβωμεν ὡς παράδειγμα τὴν μαῖνην, (arioga) ἀφ' ἐνὸς μὲν τροφήν εὐτελῆ ὄλων τῶν τοῦ Ωκεανοῦ θηρίων, ἀφ' ἑτέρου δὲ πληθῆος ἀπαρδειγματίστου. Αὐτὸ τοῦτο ἀπαντᾶται καὶ εἰς τὰ ἐντομα, ἐπὶ τῶν ὁποίων θυμαλιούται ἡ ὑπαρξὶς ἄλλων ἐντόμων, πτηνῶν, πολλῶν τετραπόδων κτλ., ἅπερ οὐ δύνανται νὰ προφυλαχθῶσιν ἀπὸ τῆς τοῦ κλίματος αὐστηρότητος.—Ὁ ἐλέφας, ὁ ρινόκερος, ὁ ἵπποπόταμος, ἐφωδιασθησαν παρὰ τῆς φύσεως δι' ἀμυντικῶν ὅπλων οὕτως ἰσχυρῶν, δι' ἰνῶν καὶ κράσεως οὕτω τραχείας, ὥστε πολὺ ὀλίγον φοβοῦνται τὰς προσβολὰς τῶν θηρίων καὶ τὰς ἀκρασίας τῶν (τοῦ ἔτους) ὠρῶν ἢ ζωὴ αὐτῶν διαρκεῖ ἐπὶ αἰῶνας· ἀλλὰ λίαν περιορισμένη ἐστὶν ἡ γονιμότης των. Ἐὰν δὲ τινὰ τῶν τρομερωτέρων θηρίων, ὡς ἡ ἀνατολικὴ τίγρις καὶ ἄλλοι μεγάλοι αἰλουροί, εἰς τὴν δύναμιν τῶν ὁποίων, ταχύτητα καὶ θηριωδίαν φαίνεται ὅτι οὐδὲν δύναται ν' ἀντισταθῆ, ἐπροικίσθησαν μετρίαν γονιμότητα, πρέπει ν' ἀναλογισθῶμεν ὅτι ἔχουσι καὶ τὸ ὡμὸν ὀρμέφυτον τοῦ καταβιβρώσκειν τὰ πλείω τῶν νεογενῶν τέκνων αὐτῶν!.....

Ο ΜΩΑΜΕΘ.

Ὁ Μωάμεθ μονογενὴς υἱὸς τοῦ Ἀμπουλάχ καὶ Ἀμίνας εἶλκεν τὸ γένος ἐκ τῆς φυλῆς τοῦ Κόρισ. Ἐγεννήθη ἐν Μέκκᾳ τέσσαρα ἔτη

μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Ἰουστιανοῦ, ὄρφανευθεὶς δὲ ἔτι παῖς ὢν, παρελήφθη ὑπὸ τοῦ θεοῦ αὐτοῦ Ἀβου-Ταλεβ ἀναδεχθέντος τὸ ἔργον τοῦ προστάτου αὐτοῦ. Περί τὸ εἰκοστὸν πέμπτον ἔτος τῆς ἡλικίας του ἐνυμφεῖθη βαθύπλουτον τινα χήρα τῆς Μέκκας, τοῦνομα Καδιγιά, ἐκ δὲ τῆς ἐπιγαμίας ταύτης κατέστη σεβαστὸς, ἐξακολουθῶν τὴν ἐξάσκησιν τῆς οἰκιακῆς ἀρετῆς, μέχρις οὗ ἐν ἔτει τεσσαρακοσῶ τῆς ἡλικίας αὐτοῦ σφετερισθεὶς τὸν τίτλον Προφήτου προσκήρυξεν τὴν θρησκείαν τοῦ Κορανίου.

Παρὰ τοῖς πλεονεκτήμασι ἀνδρὸς ἀγαθοῦ ὁ Μωάμεθ προσέθετε νοῦν εὐφυῆ, εὐρεῖν μνήμην, εὐχερὲς κοινωνικὸν πνεῦμα καὶ ζωπρᾶν φαντασίαν. Ἐκέκτητο εὐγλωττίας ἧς ἐχράτο ἐν ἀνάγκῃ, συνήθως δὲ ἐβουθίζετο ἐν τῇ σοβαρᾷ καὶ εὐλαβῇ σιωπῇ τῆς πατρίδος αὐτοῦ. Μ' ὄλας τὰς φυσικὰς αὐτοῦ τελειώτητας, οὐδέποτε ἐδιδάχθη τὴν τῆς γραφῆς καὶ ἀναγνώσεως τέχνην, οὐδ' εἶδεν πλέον μέρος γῆς ἀφ' ὅσον ἠδύνατο νὰ ἀτενίσῃ ἐν ταῖς πανηγύρεσι τῆς Δαμασκοῦ καὶ τῶν περιχώρων. Ἐξ ἀπαλῶν ὀνύχων παρεδόθη εἰς θρησκευτικὰς μελέτας, ἐνικαυσίως δὲ ἐν Μηνὶ Ῥαμαζᾶν (Ὀκτωβρίῳ) ἀπέσυρετο ἐν τῷ σπηλαίῳ τῆς Χιέρας, τρία ἀπὸ τῆς Μέκκας ἀπέχοντι μίλια. Τέλος παρέδωκεν ὑπὸ τὸ ὄνομα τοῦ Ἰσλάμ τὴν πίσιν ἐκείνην ἣτις περιέχει μίαν αἰώνιον ἀλήθειαν καὶ ἓνα αὐθάδη μῦθον, ὅτι «Εἷς ἐστὶν ὁ Θεὸς καὶ ὁ Μωάμεθ προφήτης αὐτοῦ». Καίτοι ὁ Ἀδάμ, Νῶε, Ἀβραάμ, Μωσῆς καὶ Ἰησοῦς Χριστὸς ἀναγνωρίζονται ὡς ἐπενεγκόντες διαδοχικὰς τῇ ἀνθρωπότητι ἀποκαλύψεις, τὸ Κοράνιον ὅμως θεωρεῖται ὡς ἡ τελευταία καὶ τελικὴ ἀφῆσις τοῦ Ἰψίστου. Οἱ τοῦ Μωάμεθ πρότεροι προσήλυτοι ἦσαν ἡ ἑαυτοῦ σύζυγος, ὁ ὑπρέτης αὐτοῦ, ὁ υἱὸς του καὶ τρις τῶν φίλων του. Ἐν διαστήματι τριετοῦς σιωπηλῆς ἐνεργείας ὁ ἀριθμὸς πύξησεν μέχρι δεκατεσσάρων, ἐν δὲ τῷ τετάρτῳ ἔτει, ἀνέλαβεν δημοσίᾳ τὸ προφητικὸν ἔργον. Οἱ ἄπιστοι συμπολιταὶ αὐτοῦ ἀποβρίπτοντες ἐν γένει τὴν ἀποστολήν του συνώμοσαν κατ' αὐτοῦ ἐπὶ σκοπῶ νὰ καταστρέψωσι τοῦτον διὰ δολοφονίας, ἀλλ' ὁ Μωάμεθ εἰδοποιηθεὶς καιρίως περὶ τοῦ τεκταινομένου σχεδίου κατέρωθως νὰ προσφύγῃ ἐν Μεδίνα, ἐφ' ᾧ καὶ καθιδρῦθη ἡ ἀξιωμακτικὸς ἐποχὴ τῆς Ἐγείρας ἢ Φυγῆς ἐν ἔτει σωτηριῶ 622.

Πάντη ἀνέφικτον ἀποβαίνει ἵνα ἐν τῷ στενῷ τούτῳ χώρῳ ἐκτανθῶμεν ἐπὶ μᾶλλον, ἐπόμενοι ταῖς τοῦ Μωάμεθ ἐπακολούθους μεταβολαῖς τῆς σπανίας αὐτοῦ τύχης· ἀρκούμεθα ἵνα εἴπωμεν ὅτι οὗτος κατέστη οὐδὲν ἥττον διάσημος καθὼ μέγας καὶ ἐπιτυχὴς μαχητῆς, ὅσον καὶ καθὼ ἰδρυτῆς νέας θρησκείας, καὶ ὅτι ἡ μάχαιρα κατέρωθωσε πᾶν ὅ,τι ἡ ὑποκρινομένη ἐξουσία ὑπὸ τὴν ὁποίαν ἐνῆργει δὲν

ἠδύνατο νὰ κατορθώσῃ. Τῷ ὄντι ὁ Μωάμεθ ἐμφανισθεὶς ἐξ ἀγνώστου τινος γωνίας τῆς Ἀσίας μὲ νέαν θρησκείαν ἐχθρὰν πάσης ἄλλης καὶ ὑποσχθεὶς τὴν κατὰ τὴν τοῦ κόσμου εἰς τοὺς ὁδοὺς αὐτοῦ οἰτινες ἐξῆλθον τῶν ἐρήμων σχεδὸν γεφυρωμένοι, προσήμηναν μεγίστην πρόοδον, καθ' ὅσον ἡ τότε πολιτικὴ καὶ θρησκευτικὴ κατάστασις τῆς Ἀνατολῆς, οὐδὲν ἠδύνατο νὰ ἀντιτάξῃ κώλυμα εἰς τὸν προοδευτικὸν βῆμα μιᾶς θρησκείας ἣτις ἔως ἀπὸ τῆς γενεσεῖος τῆς ἐφάνη πανταχοῦ μὲ τὸ πῦρ καὶ σίδηρον ἀνά χειρας. Ἐν τῇ ἐποχῇ ἐκείνῃ, λέγει ὁ Βοσσε, πᾶν τὸ ἐν τῇ Ἀνατολῇ ἐπάσχειν, διὸ εὐχερῶς ἠδυνήθη νὰ ἐγερεθῇ ἐν μέσῳ τῶν ἐρειπίων νέα τις θρησκεία, νέον τι βασίλειον. Ὁ Μωάμεθ ἐτελεύτησεν ἐν Μεδίνα κηδευθεὶς ἐν αὐτῇ ἐκείνῃ τῇ θέσει ἐν ἣ ἐξέπνευσεν, οἱ δὲ ὁπαδοὶ αὐτοῦ ἐξηκολούθησαν τὸ ὅποσον οὗτος ἤρξατο ἔργον. Ἡ θεία τῶν κατακτηθέντων τόπων προσέθηκεν μεζίζονα ἰσχὺν εἰς τὸν φανατισμὸν καὶ ἀνδραγαθήματα αὐτῶν ἀψηφούντων τὸν ἐν τῷ πεδίῳ τῆς μάχης θάνατον, διότι κατὰ τὰ ῥήματα τοῦ Προφήτου ὁ Παράδεισος μετὰ τῶν ἠδονῶν αὐτοῦ ἐκκί τέρψειν ἠνοιγετο ἐνώπιον ἐκείνων οἵτινες ὠρμοῦσαν κατὰ τῶν ἐχθρῶν, εἰς δὲ τὰ νῦν αὐτῶν ὁ ἄδης ἠνοιγεν τοὺς βαρᾶθρους τοῦ». Κύριοι τῆς τε Περσίας καὶ Συρίας κατέσχον τὴν Αἴγυπτον, αἱ δὲ νικηφόροι στρατιαὶ αὐτῶν διασπαρεῖσαι ἐν Ἀφρικῇ ὑψωσαν ἐπὶ τῶν ἐρειπίων τῆς Καρχηδόνος τὴν Σημαίαν τοῦ Προφήτου καὶ ἔφερον τὸν τρόπον τῶν ὅπλων αὐτῶν μεχρι τῶν ὄχθων τοῦ Ἀτλαντικοῦ. Ἐν ἐνὲ λόγῳ ὁ ὑπὸ τὸ σύνθημα τῆς καταστροφῆς καὶ ἐξοντώσεως προχωρήσας βάρβαρος οὗτος λαὸς κατέκλεισεν ὡς χεῖμαρρος μέγα τοῦ Κόσμου μέρος, ἐκτανθεὶς ἐπὶ τῶν πλέον ἀκμαζουσῶν πόλεων τῆς Εὐρώπης, Ἀσίας καὶ Ἀφρικῆς.

(Ἐκ τοῦ Ἀγγλικοῦ Burnet, ὑπὸ Σκυρ. Δ. Μάργαρη).

Η ΑΝΑΔΕΝΔΡΑΣ.

ΜΙΚΡΟΝ ΜΥΘΕΥΜΑ ΔΙΑ ΤΑ ΠΑΙΔΙΑ.

Ἐν ὥραία ἑσπέρα Μαΐου ὁ Δάμων μετὰ τοῦ υἱοῦ του Μυρτίλλου, δεκατετραετοῦς μειρακίου, ἐπεριπάτει διὰ τῶν ἀγρῶν του. Ἡ διαυγὴς λίμνη ἣτις, περιβεβλημένη πανταχόθεν ἀπὸ θαλερὰς βάλτου, ἐνώπτριζε τὸ αἶθριον τοῦ οὐρανοῦ, τὸ στιλπνὸν φῶς τῆς σελήνης ὄψεσεν ἀντανακλώμενον ὑπὸ τῶν ὑδάτων ἐφαίνετο ἠπιώτερον, ὁ ἥσυχος ἀὴρ μυροβολουμένος ὑπὸ τῶν γλυκυτέρων εὐωδιῶν, ἡ πυκνότης τῶν σκιῶν, ἡ γαλήνη τοῦ αἴερος, ἡ σιγὴ τῶν φυτῶν καὶ τῶν ζώων μένον δια-

πεκομμένη ἀπὸ τὸν μινυρισμὸν τοῦ ῥύακος καὶ ἀπὸ τοὺς λαρυγγισμοὺς τῆς ἀκρόνος, ἦσαν τὰ ἀντικείμενα εἰς τὰ ὁποῖα ὁ Δάμων ἐπιοχόλει τὸν υἱὸν του. Ἡ ψυχὴ των ὁμοίαζε μὲ τὴν ἡσυχίαν τῆς λίμνης, τὴν εὐδίαν τοῦ οὐρανοῦ, τὴν ἀνάπαυσιν ἣν κατ' ἐκείνην τὴν ὥραν ἐλάμβανε τὸ σύμπαν. Δάκρυα τρυφερότητος ἔρρεον ἀπὸ τὰ ὄμματα τοῦ Δάμωνος, βλέποντος τὸν υἱὸν του ἐπὶ μᾶλλον καθεκάζην θαυμάζοντα τὰς τροπὰς τῆς φύσεως, καὶ εὐκίσθητον ὁσμῆραι πλέον καθεκάζοντες εἰς τὰς καλλόνας τῆς. Ὡ τέκνον μου τί δὲν θὰ δυνηθῇ νὰ ἐλπίσῃ τις ἐκ τῆς καρδίας σου, ἀφ' οὗ γλυκεραὶ ἀποβαίνουν εἰς σὲ αἱ φωναὶ τῆς διδασκάλου ταύτης τῶν ἀνθρώπων; Σὺ θὰ γνωρίσῃς τοὺς νόμους τῆς, καὶ θὰ τοὺς ἀκολουθήσῃς καὶ οἱ ὁμοιοὶ σου ἀπὸ τὴν εὐτυχίαν σου θὰ μαθουν εἰς τί ὀφείλουσιν νὰ ἀναθετοῦν τὴν ἐδικήν των. Ὡ ἄνθρωποι, ἡ ἐλπίς τοῦ νὰ ἀποκατασῆτε καλλήτεροι, καὶ ἀνατρέφοντες τὰ τέκνα σας εἰς τὸ νὰ ἀγαθοποιῶσι καὶ ἀληθεύωσι, συμβάλλοντες οὕτω πως εἰς τὴν βελτιώσιν σας, τοῦτο εἶνε ἕκαστασις ἠδονῆς. Τυφλοὶ οἵτινες ἀγνοεῖτε τὴν μόνην ταύτην παραμυθίαν, ἣτις μᾶς ἀπομένει μετὰ τῶν βασάνων αἵτινες μᾶς κατατρώγουσι. Ἀφίχθησαν ἐντοσοῦτω εἰς τὴν ἀμαμάξουα, ἣτις διὰ τῶν φύλλων τῆς ἐσκίαζε τὴν εἰσοδὸν τῆς μονήρεος αὐτῶν κατοικίας. Ἰπ' αὐτὴν εὐρηκαν κατακεκλιμένον ἐπάνω τῶν χόρτων τὸν γηραιὸν πατέρα τὴν πολίαν αὐτοῦ κεφαλὴν προσέρειδεν ἐπὶ μιᾶς τῶν χειρῶν του ἐκοιμάτο ἡρέμα· ἡ χροιά τῆς κόμης του μικρὸν διέφερε τῆς λευκῆς ἀκτίτης τῆς σελήνης, ἣτις ἀνοίγουσα δίοδον μετὰ τῶν φύλλων καὶ φύλλων ἐπηλύαζε μόνον τὸ πρόσωπόν του. Ἐσαμάτησεν ὁ Δάμων εἰς τὸ θέαμα ἐκεῖνο. Ὁ πᾶτερ μὴ γένοιτο νὰ ἐπηρεάσῃ εἰς τὴν ἀδύνατόν σου ἠλικίαν ὁ ψυχρὸς οὗτος ἀὴρ καὶ ἡ ἰκμᾶς αὐτῆ τῆς δρόσου.— Ἀκίνητος ἔστη μετέπειτα βλέπων αὐτόν. Τὰ ὄμματα τοῦ Δάμωνος ἦσαν ἀσκαρδαμυκτὴ προσηλωμένα εἰς τὸ πρόσωπον τοῦ ἀγαθοῦ ἐκείνου γέροντος, καὶ τὰ τοῦ Μυρτίλλου ὅλα εἰς τὴν ἀγαπητὴν γάσιν τοῦ ἰδίου πατρός του. Ὡ πᾶτερ μου ἀνεφώνησε τέλος ὁ Δάμων, ὦ φίλτατον ἀντικείμενον τῶν τρυφερωτέρων φροντίδων μου, ἐγὼ ποτὲ ἐχρημάτισα τῶν ἐδικῶν σου· ἡ καρδιά μου σὲ τιμᾶ ὡς εἰκόνα ζῶσαν τοῦ Ἰπερτάτου ὄντος· αὐτὸ εἶνε ὁ πατὴρ τοῦ ἀνθρωπίνου γένους, καὶ σὺ ὁ ἐδικός μου, εἶσαι ὁ παραίτιος τῶν ἡμερῶν μου καὶ τῆς εὐδαιμονίας μου. Καὶ τῶνόντι ἥσυχος εἶναι αὕτη ἡ ἀνάπαυσις σου. Ὡ πόσῳ γελανθῆς εἶνε ὁ ὕπνος τοῦ ἐναρέτου ἀνδρός! πόσον δὲ τεταραγμένος καὶ ἀνήσυχος ὁ τοῦ μοχθηροῦ... Προσφιλῆς ἡ μακαριότης τῆς ἀρετῆς... Συνειδὼς ὅτι δὲν προσήψεν ἄλλο εἰμὴ ὠφέλειαν εἰς τοὺς πλησίον του, βλέπεις, Μυρτίλλε, τὰ ὄνειρά του ἰ-

ως τῶ παρουσιάζουσι τὰς γενναίας πράξεις του, καὶ ἡ ψυχὴ του ἀσμενος φέρει μεταξύ τῶν ρυτίδων ἐκείνου τοῦ προσώπου τὸ μειδιάμα τῆς εὐποίας... Τὴν πρωτὴν ταύτην, τέκνον μου, αὐτὸς ἐξῆπνεσε περὶ τὰ κελαδῆματα τῶν πτηνῶν καὶ βλέπων ὅτι κανὲν νέφalon δὲν ἐκηλίδουε τὴν αἰθρίαν τοῦ οὐρανοῦ, τὸν κατέλαβεν ἐπιθυμία νὰ θεαθῆ τὴν ἀνατολὴν τοῦ ἡλίου. Ἐγὼ τὸν ὠδήγησα ἐπὶ τὸν προσεχῆ γήλοπον. Φθὰς εἰς τὴν κορυφὴν, καὶ στρέψας κύκλω τὰ βλέμματά του, σύρει ἕνα στεναγμὸν πρὸς ἀνακούφισιν τοῦ κόπου ὃν ὑπέστη, καὶ ἐξαπλόνεται ἐπὶ τῶν χόρτων. Ἐπειτα βλέπων πανταχῶθι καὶ ἄνθη καὶ ὀπώρας καὶ σπαρτὰ αὐξοντα, ἀλανθάστους μνηνυτὰς εὐφορίας καὶ εὐθυρίας,—τὰ μαλλία μου λέγει ἐλευκάνθησαν ἐν χαρᾷ καὶ ἐν εἰρήνῃ. Προσφιλεῖς πεδιάδες, ἀμποτε ὁ οὐρανὸς νὰ ἐκχέῃ αἰεποτε καθ' ὑμῶν, ὡς καὶ εἰς τὸ παρελθὸν τὰς εὐλογίας του. Θὰ ἤμῃαι ἄρα γε μάρτυς καὶ ἄλλην μίαν φορὰν εἰσέτι τοῦ θερισμοῦ, τῶν ἡμερῶν ἐκείων τῆς θυμηδίας ὄλων τούτων τῶν περιχώρων; Φαίνεται μοι ὅτι κάλυμμα νέφους πυκνοῦται πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν μου ἴσως μετ' οὐ πολὺ ὠ προσφιλεῖς μου πεδιάδες, δὲν θελω πλέον σὰς ἐπανιδεῖν. Ὡ πάτερ! ὦ τῶν φίλων μου φίλτερε, μετ' ὀλίγον λοιπὸν πλέον δὲν θὰ ὑπάρχη; καὶ οἱ τόποι οὗτοι ἄρα μόνον τὸ ὄνομά σου θὰ ἐπαναλαμβάνουν. Καὶ ἐνῶ ἐγὼ θὰ χαίρωμαι τὴν δόξαν ὅτι ὑπῆρξα υἱὸς σου, θὰ μὲ ἦνε πάντοτε ἡ λύπη προσηλωμένη εἰς τὴν καρδίαν ὅτι σὲ ἀπώλεσα. Ἐνταῦθα εἰσιώπησεν ὁ δάμων ἤρε τοὺς ὀφθαλμοὺς μεσοῦς δακρύων πρὸς τὸν οὐρανὸν, καὶ ἐπαναστρέψας αὐθις αὐτοὺς ἐπὶ τὸν σεβάσμιον ἐκείνον γέροντα, ἐσταμάτησε μικρὸν τοῦ ἠσπάσθαι μετὰ ταῦτα τὸ μέτωπον ὅπως ἠδέως τὸν ἀφυπνίσῃ, καὶ τὸν εἰσήγαγε ἐντὸς τοῦ οἰκήματος ἵνα τῶ παράσχη προσφυσέραν τινὰ ἀνάπαυσιν.

Θυμρεστάτη ἀνάμνησις κατήνησε εἰς τὸν Μυρτίλλον ἐκείνη ἡ ἀναδενδράς οὕτως ὥστε ἠθέλησε μετέπειτα νὰ ἀναλάβῃ αὐτὸς ὁ ἱδιδιος τὴν φροντίδα νὰ τὴν καλλιεργῆ, ὡσανεὶ τὴν ἀναπολοῦσαν αὐτὸν τὴν ὠραίαν ἐσπέραν τοῦ Μαῖου, καθ' ἣν εἶχε μάθει παρὰ τοῦ ἰδίου πατρὸς του πόσον σέβας καὶ ἀγάπην ὀφείλομεν νὰ ἔχωμεν πρὸς τοὺς ἡμετέρους γεννήτορας. (Ἐκ τοῦ Ἰταλικοῦ). Δ. Σ. Ἀραβαρδινός.

ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΑ ΚΑΤΑ ΤΗΣ ΥΠΕΡΗΦΑΝΙΑΣ.

Ἐνθυμοῦ τί ἦσον πρὶν γεννηθῆς.—Οὐδέν. Τί μετὰ πολλοὺς χρόνους ἀφοῦ ἐγεννήθης;—Ἀσθένεια. Τί ἐφ' ὅλης σου τῆς ζωῆς;—Μέγας ἁμαρτωλός. Τί ὡς πρὸς ὄλας σου τὰς ὑπεροχάς;—Χρεώσης μό-

νον εἰς τὸν Θεόν, εἰς τοὺς γονεῖς σου, εἰς τὴν γῆν, εἰς ὄλα τὰ κτίσματα. Πλὴν, ἴσως ἤθελεν εἶσθαι ὠφέλιμον ν' ἀκολουθήσωμεν τῶν Πλατωνιστῶν τὴν μέθοδον, οἵτινες ἀνάγουν ὄλα τῆς ταπεινοφροσύνης τὰ αἷτια, τὰ ἐξ ἡμῶν αὐτῶν, εἰς τὰ ἐπτὰ τοῦτα κεφάλαια· 1. Τοῦ ἀνθρώπου τὸ πνεῦμα εἶναι ἐλαφρόν. 2. Τὸ σῶμά του εἶναι κτηνώδες καὶ φιλάσθενον. 3. Εἰς μὲν τὴν μωρίαν καὶ πλάνην αὐτοῦ εἶναι σταθερὸς, ἄστατος δὲ εἰς τὰ χρηστὰ ἔζη καὶ τοὺς καλοὺς σκοποὺς του. 4. Οἱ κόποι του εἶναι μάταιοι, περιπλεγμένοι, καὶ ἀτελεύτητοι. 5. Ἡ τύχη του εἶναι μεταβλητὴ, ἀλλὰ σπανίως εὐάριστος, καὶ τελεία οὐδέποτε. 6. Ἡ φρόνησίς του δὲν ἔρχεται πλὴν ὅταν ἦναι εἰς τὴν ἀκμὴν ν' ἀποθάνῃ, ἀφοῦ δηλαδὴ δὲν ἐμπορεῖ πλέον νὰ τὴν μεταχειρισθῆ. 7. Ὁ θάνατός του εἶναι βέβαιος, ἔτοιμος πάντοτε εἰς τὴν θύραν, ἀλλ' οὐδέποτε πολὺ μακράν.

Ταῦτα καὶ τὰ τοιαῦτα συχνάκις μελετώντες, ἐέλομεν πληροφρηθῆν, ὅτι δὲν ὑπάρχει τίποτε τῆς ταπεινοφροσύνης λογικώτερον, οὐδὲ τῆς ὑπερηφανίας ἀνοητότερον.

Περὶ τοῦ τεχνικοῦ τῆς Μουσικῆς μέρου.

(Συνίχεια).

§ ζ'. Τὰ περιτρέχω, τῶ εἶπον μεταβαίνων μόνον ἀφ' ἐνός, εἰς ἄλλον τόνον. Ἄραγε εἰς τὸ ἄσμα, οἱ συνθέτοντες ἀρμονίαν τινὰ ἤχοι δὲν ἀκούονται ποτε κατὰ τὸν αὐτὸν χρόνον; Τὸ ἄσμα, ἀπεκρίθη, εἶναι μόνον μία διαδοχὴ ἤχων, αἱ φωναὶ ψάλλουσι διὰ παντὸς μονοτόνως, ἢ μὲ τὴν ὀγδόην, διακρινομένην ἀπὸ τὴν μοτονίαν μόνον, καθ' ὅτι ἐέλγει τὴν ἀκοὴν περισσώτερον. Ὅσον εἰς τὰ ἄλλα διαστήματα, ἢ ἀκοὴ κρίνει τὰς σχέσεις των, παραβάλλουσα τὸν διαδραμόντα ἤχον μὲ τὸν ἐνεστῶτα μόνον εἰς τὰς συμφωνίας, ἐν αἷς τὰ ὄργανα συνοδεύουσι τὴν φωνὴν, δύναται κἀνεὶς νὰ διακρίνῃ διαφοροὺς, κατὰ τὸν αὐτὸν χρόνον, ἤχους. Δι' ὅτι ἡ λύρα, καὶ ὁ αὐλός, διὰ νὰ διορθῶναι τὴν ἀπλότητα τοῦ ἄσματος, συνάπτουσι μὲ αὐτὸ ἐνίοτε παρεκτροπὰς, καὶ ποικιλότητος, ἐξ ὧν προκύπτουσι διακεκριμένα μέρη ἀπὸ τὴν κυριώδη ὑπόθεσιν· ἀλλ' ἐν ταύτῳ ἐπανερχονται ἀπὸ αὐτὰς τὰς παρεκτροπὰς, διὰ νὰ μὴ ἐλίθωσι διεξοδικώτατα τὴν ἀκοὴν, ἢ ὅποια ἐκπλήττεται διὰ παρομοίαν καινοτομίαν. Διώρισας, τῶ εἶπον, τῶν διαστημάτων τὴν δύναμιν· βλέπω τὴν χρῆσιν, τὴν ὁποίαν εἰς τὴν μελωποίαν μετέρχονται, ἡγάπων νὰ ἤξερω, ποίαν τάξιν τοῖς διορίζεις εἰς τὰ μουσικὰ ὄργανα. Στρέψον τὰ ὄμματά σου, μοὶ εἶπεν, εἰς τοῦτο τὸ τετράχορδον, ἐλεῖς ἰδῆ εἰς αὐτὸ, μὲ ποῖον τρόπον τὰ διαστήματα διανεμόνται εἰς τὴν κλίμα-

κί μας, και θέλεις γνωρίσει τῆς μουσικῆς τὸ σύστημα. Αἱ τέσσαρες χορδαὶ αὐτῆς τῆς κιθάρας εἶναι δικταθευμέναι οὕτως, ὥστε αἱ δύο ἄκραι, ἀεῖποτε ἀκίνητοι, ἀνιούσαι, ἠχοῦσι τὴν τετράφωνον. Μι Λα. Αἱ δύο μέσαι, ὀνομαζόμεναι κινηταί, ὡς διαφόρου βαθμοῦ ἐπιτάσεις δεχόμεναι, συσῆνους τρία γένη ἁρμονίας, τὸ διατονικόν, χρωματικόν, καὶ ἑναρμονικόν. Εἰς τὸ διατονικόν, αἱ τέσσαρες χορδαὶ διέρχονται δι' ἡμιτονίου, καὶ δύο τόνων, Μι, Φα, Σολ. Λα. Εἰς τὸ χρωματικόν, διὰ δύο ἡμιτονίων, καὶ ἐλάσσονος τριφωνίας, Μι, Φα, Φα, δίεσις, Λα. Εἰς τὸ ἑναρμονικόν, διὰ δύο τετραφωνίων τοῦ τόνου, καὶ μιᾶς τριφωνίας μείζονος. Μι, Μι, τετράφωνον τοῦ τόνου, Φα, Λα.

§ ἡ. Ἐπειδὴ αἱ κινηταὶ χορδαὶ ἐπιδέχονται, κατὰ τὸ μᾶλλον, καὶ ἥτιον, ἐπίτασιν, καὶ δύνανται ἐπομένως νὰ προξενήσωσι διαστήματα, κατὰ τὸ μᾶλλον, καὶ ἥττον μεγάλα, προκύπτει ἐξ αὐτῶν ἄλλο τι εἶδος διατονικοῦ, ἔνθα δεχονται τὰ τρία τέταρτα, καὶ τὰ πέμπτα τέταρτα τοῦ τόνου, καὶ δύο ἄλλα εἶδη τοῦ χρωματικοῦ, εἰς ἑνὶ τῶν ἑσπίων, ὁ τόνος, δυνάμει τῆς διατομῆς, διαλύεται, νὰ εἰπῶ οὕτως, εἰς μόρια ὅσον εἰς τὸ ἑναρμονικόν, τὸ εἶδον, ἀκόμη ἀπὸ τὴν νεότητά μου, ἐνίοτε εἰς χρῆσιν, κατὰ τὰς ἀναλογίας, αἱ ὁποῖαι διέφερον εἰς κάθε εἶδος ἁρμονίας, ὅμως φαίνεται μοι, ὅτι διωρίσθη ἐπὶ τοῦ παρόντος. Διὰ τοῦτο θέλομεν ἐμμένει εἰς τὰς πρὸ ὀλίγου διεχθεῖσας διατάξεις, τὰς ὁποίας, μὲ ὅλας τὰς ἀντιστάσεις μουσικῶν τινῶν, σχεδὸν γενικῶς οἱ περισσότεροι οικαιοποιήθησαν. Διὰ νὰ ἐκτείνωσι τῆς μουσικῆς τὸ σύστημα, εὐχαριστήθησαν νὰ πολλαπλασιάσωσι τὰ τετράχορδα, ἀλλ' αἱ προσεῖχαι αὐταὶ ἐγένοντο ὀλίγον κατ' ὀλίγον. Ἡ τέχνη τῆς μουσικῆς εὗρισκεν εἰς τοὺς νόμους ἐμπόδια, ὅστινες διώριζον εἰς αὐτὴν στενὰ ὁροῦσσια, καὶ εἰς τὴν ἀμάθειαν, ἥτις ἀνεχαίτιζε τὸ ἐλαττήριόν τῆς. Πανταχοῦ ἐγένοντο δοκιμαί. Εἰς τινὰς τόπους ἐπρόσδεσαν εἰς τὴν λύραν χορδὰς, εἰς ἄλλους, τὰς ἀφείλον. Τελευταῖον ἐφάνη τὸ ἐπτάχορδον, καὶ εἰς αὐτὸ προσήλωσαν μέχρι τινὸς τὴν προσοχὴν. Τοῦτο εἶναι ἡ ἐπτάχορδος λύρα, αἱ τέσσαρες πρῶται παριστῶσιν εἰς τὰς ὄψεις μας τὸ παλαιὸν τετράχορδον, Μι, Φα, Σολ, Λα. Ἐπρόσδεσαν εἰς αὐτὸ ἓν δεύτερον, Λα, Σι, ἡμιτόνιον, οὐτ, ρε' τὸ ὅποιον διέρχεται διὰ τῶν ἰδίων διαστημάτων, καὶ τοῦ ὁποίου ἡ μᾶλλον κατιούσα σχορδὴ συμπίπτει μετὰ τὴν ὑψηλοτέραν τοῦ πρώτου. Τὰ δύο ταῦτα τετράχορδα ἀνομάσθησαν Σύζυγα, ὡς ἠνωμένα διὰ τῆς μέσης Λα, τὴν ὁποίαν τὸ διάστημα μιᾶς τετραφωνίας ἀπομακρύνει ἐπίσης ἀπὸ τὰ δύο ἄκρα Λα, Μι, εἰς τὰς κατιούσας, καὶ Λα, ρε, εἰς τὰς ἀνιούσας. (Ἀκολουθεῖ).